

**การพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23**
The Development of Student Core Values in Thasongkramwittaya School
Under the Office of Secondary Educational Service Area 23

ณัฐพร แก้วหาวงค์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์**

ดร.รัชฎาพร พิมพ์ชัย***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาค่านิยมหลักของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 2) หาแนวทางพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา และ 3) ติดตามผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา ดำเนินการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ คณะผู้วิจัย จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 60 คน กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาจำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

1.1. สภาพค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา ด้านซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน นักเรียนมีพฤติกรรมการหนีเรียน นักเรียนไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ช่วยเหลือผู้ปกครอง ครู เพื่อนในการทำงานของส่วนรวม เป็นต้น ด้านกตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ นักเรียนพูดจาไม่ไพเราะ พูดจาไม่เหมาะสมกับพ่อแม่ ครู อาจารย์ นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพผู้ใหญ่ เป็นต้น ด้านความมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่ นักเรียนมาโรงเรียนไม่ตรงเวลา นักเรียนขาดระเบียบวินัย แต่งกายไม่ถูกระเบียบนักเรียนขาดความรับผิดชอบในการทำงาน เป็นต้น

1.2. ปัญหาด้านค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 นักเรียนแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูและผู้ปกครองยังไม่มีแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมหลักของนักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเข้าวันใหม่ 2) กิจกรรมพบพระพบธรรม 3) กิจกรรมยิ้มไหว้ ทักทาย 4) กิจกรรมคนดีศรีท่าสงคราม 5) โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มเติมในวงรอบที่ 2 คือ กิจกรรมบอกเตือน เพื่อนสอนกัน

คำสำคัญ : ค่านิยมหลักของนักเรียน, การพัฒนา

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลต่างอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. ผลการติดตามการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยาในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา จำนวน 154 คน มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น เป็นที่พอใจของคณะผู้วิจัยและผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to investigate conditions and problems of students' core values; 2) to establish the guidelines for developing students' core values, 3) to follow up the effects after the development of students' core values at Thasongkram Wittaya School under the Office of Secondary Educational Service Area 23. The two-spirals of participatory action research were employed comprising four stages: planning, action, observation, and reflection. The researchers consisted of 20 teachers and 60 informants. The target group was 154 students. The research instruments were a form of observation, a set of questionnaires, and a form of interview. Statistics used for data collection were mean, percentage, and standard deviation. Content analysis was employed in forms of content classification and descriptive presentation.

The findings of this research were as follows:

1. The conditions and problems of students' core values at Thasongkram Wittaya School under the Office of Sakon Nakhon Secondary Educational Service Area 23 revealed that:

1.1 The conditions in terms of honesty, dedication, and patience, some students expressed inappropriate behaviors, for example skipping the class, having poor attendance in school activities, being unwilling to cooperate in school activities, refusing to help parents, teachers and friends for classroom and school activities and household tasks; 2) In terms of gratefulness toward parents, guardians and teachers, some students showed their inappropriate behaviors, for example being rude, expressing aggressive behaviors, and showing disrespect to seniority; and 3) In term of being disciplined, obeying the laws, and paying respect to elder people, for example some students were late for school, lacked discipline, having inappropriate uniforms, and lacked responsibility.

1.2 The problems revealed that some students expressed inappropriate behaviors. In addition, teachers and parents did not have the guidelines for developing students' behaviors in terms of core values.

2. The guidelines for developing students' core values comprised:

1) Morning Activity, 2) Meeting Buddhist Monks for Moral Development, 3) Smiling and Greeting Activity, 4) Having Good Character in Thasongkram Wittaya School Activity, 5) Ethics and Moral Support Project. In the second spiral, the additional activities involved Being a Good Friend Activity.

3. The effects after the students' core values development at Thasongkram Wittaya School in the first and second spiral revealed that 154 students improved their behaviors which satisfied the co-researchers and parents at a high level.

Keywords : Students' Core Values, Guidelines for Developing Students' Core Values

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักการสำคัญคือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวตั้งแต่นั้น ภายใต้วิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า ก)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และวิสัยทัศน์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 4)

ค่านิยมเป็นตัวกำหนดความประพฤติและการปฏิบัติของคนในสังคม และการประพฤติกฎปฏิบัติของคนในสังคมเป็นตัวการที่ทำให้สังคมเปลี่ยนไป จึงกล่าวได้ว่าค่านิยมมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ก็สามารถทำให้เกิดค่านิยมใหม่ๆ เรียกได้ว่าค่านิยมเป็นได้ทั้งเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นค่านิยมจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความเจริญหรือความเสื่อมทางสังคม เพราะค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ค่านิยมบางอย่างได้สร้างแก่นของวัฒนธรรม กล่าวคือ สังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ถ้าสังคมใดยึดถือค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ เสียสละ ความสามัคคี สังคมนั้นจะมีความเจริญก้าวหน้า เพราะคนในสังคมมีค่านิยมที่เหมาะสม แต่ถ้าหากสังคมใดยึดถือเรื่องชะตาในการดำเนินชีวิต อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมไม่กระตือรือร้นหรือเฉื่อยชา อาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนา เป็นต้น (อัจฉรา สาครจันทร์, 2554, หน้า 23)

โรงเรียนท่าเสาสงครามวิทยาได้นำนโยบายการสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยนำมาประพฤติปฏิบัติ ในการสร้างสังคมให้มีความสุข มาใช้ในโรงเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยค่านิยมหลัก 12 ประการ ประกอบด้วย 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ 7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย 8) มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 10) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ 11) ไม่ยอมแพ้ต่อ

อำนาจใฝ่ต่ำ 12) คำนี้ถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ซึ่งค่านิยมดังกล่าวครอบคลุมและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมหลัก 12 ประการ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้บรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและวิชา ประวัติศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, หน้า 4)

จากผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ซึ่งเป็นค่านิยมหลักของนักเรียนที่ดื่งามและจะต้องปฏิบัติตาม จากผลการประชุมผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นตรงกันว่า นักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยายังมีคุณธรรม จริยธรรมไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นต่อโรงเรียน ว่าไม่สามารถผลิตเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรมตามที่คุณปกครองต้องการ ได้ส่งผลให้ผู้ปกครองหลายท่านส่งบุตรหลานไปศึกษาในสถานศึกษาอื่นที่ผู้ปกครองเชื่อมั่น ทำให้โรงเรียนประสบปัญหานักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับน้อย ซึ่งเป็นปัญหาที่โรงเรียนจะต้องทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน หากเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม แสดงออกของนักเรียน ที่โรงเรียนจะต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนมากที่สุดกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คือ 1) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน คือ นักเรียนจะหลีกเลี่ยงในการทำงานของส่วนรวม มีความอดทนในการทำกิจกรรมน้อย โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาขึ้น นักเรียนชอบหลีกเลี่ยงในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความเสียสละทั้งด้านร่างกาย ทรัพย์สิน สติปัญญาในการช่วยเหลือคนอื่นน้อย ตรงกับค่านิยมหลัก 12 ประการข้อที่ 2 2) กตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนคือ นักเรียนช่วยผู้ปกครองในการทำงานน้อย มีการได้เสียเวลาผู้ปกครองกล่าวตักเตือน ตรงกับค่านิยมหลัก 12 ประการข้อที่ 3 3) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนคือ นักเรียนมีความตรงต่อเวลาน้อยมาก สังเกตพฤติกรรมจากการเปลี่ยนชั่วโมงเรียน นักเรียนเข้าห้องช้า นักเรียนจะมาโรงเรียนไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนน้อย แต่งกายไม่ถูกระเบียบมีพฤติกรรมก่อกวนนักเรียน ตรงกับค่านิยมหลัก 12 ประการข้อที่ 8 (งานกิจการนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาค่านิยมหลักที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนให้เป็นผู้มีค่านิยมหลักที่เหมาะสม ตามที่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมต้องการ อีกทั้งยังเรียกความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อ โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participant Action Research : PAR) เพื่อให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 23 อีกทั้งครูยังได้รู้แนวทางในการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนด้วย

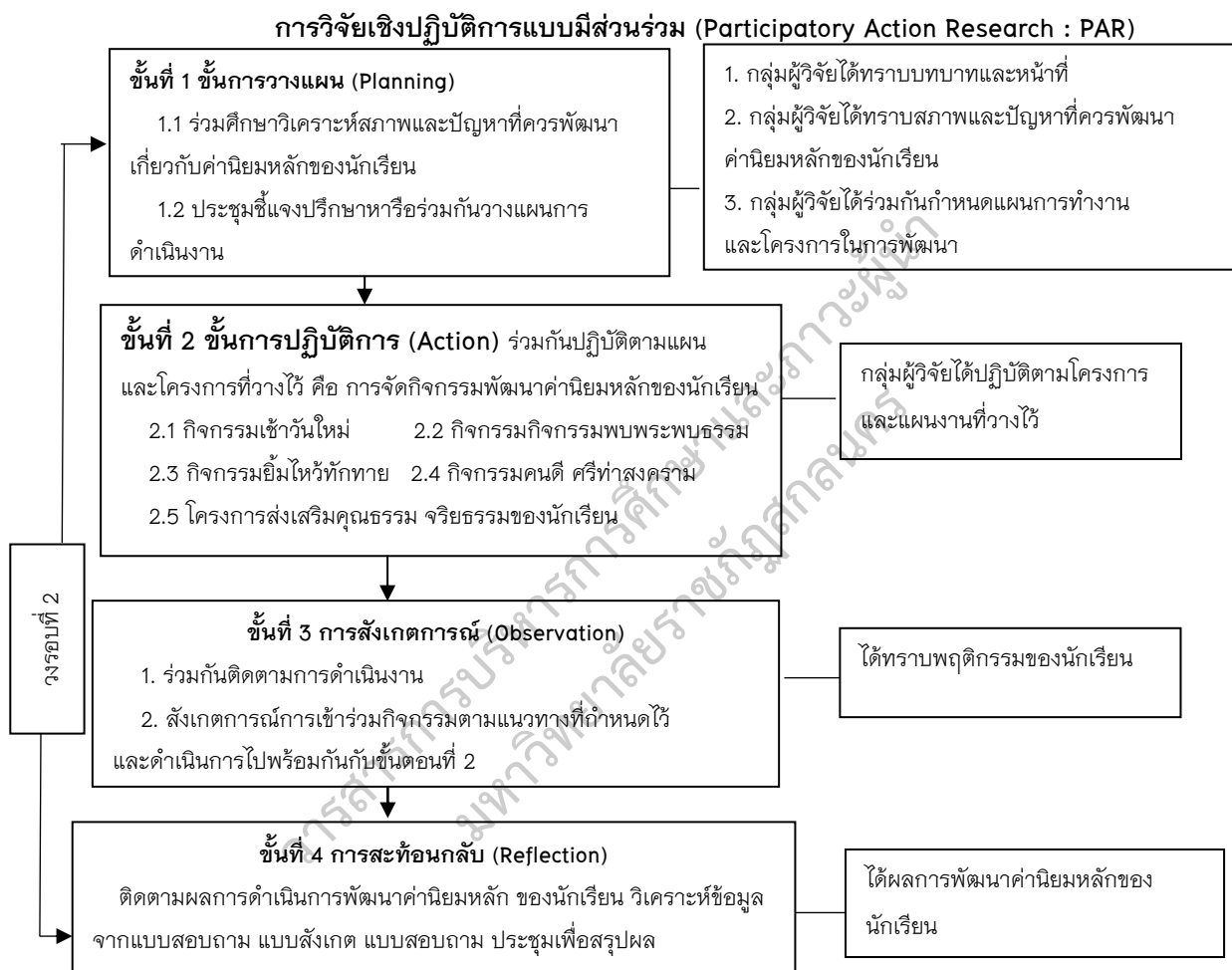
คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนในโรงเรียนท่าสงครามวิทยา มีอะไรบ้าง
3. ผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. คณะผู้ร่วมวิจัย (Research Participant) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
 - 1.2 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนท่าสงครามวิทยา

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) จำนวน 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง คือ ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ห้องละ 6 คน รวม 60 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ปกครองนักเรียนจำแนกตามพฤติกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนสม่ำเสมอ 2 คน นักเรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนปานกลาง 2 คน นักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน 2 คน

3. กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา (Target Group) จำนวน 154 คน คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2560 มาจากนักเรียนที่มีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่อยู่ในระดับ ผ่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา และสอบถามความคิดเห็นเพื่อติดตามพฤติกรรมซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาค่านิยมของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา

2. การสังเกต คณะผู้วิจัยร่วมกันสังเกตพฤติกรรม ระหว่างดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมหลักพัฒนาค่านิยมของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังเกต ผู้บริหารสังเกตพฤติกรรมของครูในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา คณะผู้วิจัย สังเกตพฤติกรรมรายกลุ่มของนักเรียน การพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา

3. การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยร่วมกัน สัมภาษณ์ครู ผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา ระหว่างการดำเนินกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา ตามแนวทางและกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ สัมภาษณ์ครู สัมภาษณ์ผู้ปกครอง และสัมภาษณ์นักเรียน ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา

สถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหา ค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23

1.1 สภาพค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน มาโรงเรียนไม่ตรงเวลา ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น พุดจาไม่ไพเราะ พุดจาไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย แต่งกายไม่ถูกระเบียบ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ขาดความรับผิดชอบในการทำงานนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพผู้ใหญ่

1.2. ปัญหาด้านค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 นักเรียนแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูและผู้ปกครองยังไม่มีแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อคณะผู้วิจัยพิจารณาแล้วพฤติกรรมของนักเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังนี้ 1) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 2) กตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ 3) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่

2. แนวทางพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีกิจกรรม 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเข้าวันใหม่ 2) กิจกรรมพบพระพบธรรม 3) กิจกรรมยิ้มไหว้ ทักทาย 4) กิจกรรมคนดีศรีท่าสงคราม 5) โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และในวงรอบที่ 2 เพื่อกิจกรรม 6) กิจกรรมบอกเตือน เพื่อนสอนกัน จากการจัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา ทั้ง 2 วงรอบเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยาได้จริง

3. ผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้ดำเนินการพัฒนาเป็น 2 วงรอบ ดังนี้

3.1 สรุปผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในวงรอบที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา จัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา และสรุปผลการดำเนินกิจกรรมพบว่า กิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเข้าวันใหม่ กิจกรรมพบพระพบธรรม กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมคนดีศรีท่าสงคราม โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน สามารถพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา ให้เป็นผู้ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีกตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อย เคารพผู้ใหญ่ ซึ่งคณะผู้วิจัยและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นควรให้มีการพัฒนาต่อไป โดยในที่ประชุมเห็นควรให้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเป็น 4 กิจกรรม โดยใช้กิจกรรมเดิม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเข้าวันใหม่ กิจกรรมพบพระพบธรรม กิจกรรมยิ้มไหว้ ทักทาย เพราะกิจกรรมเหล่านี้นักเรียนจะต้องปฏิบัติเป็นประจำ จึงจะเกิดค่านิยมหลักที่เหมาะสม และเพิ่มกิจกรรมใหม่คือ กิจกรรมบอกเตือน เพื่อนสอนกัน

3.2 สรุปผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในวงรอบที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา โดยจัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเข้าวันใหม่ กิจกรรมพบพระพบธรรม กิจกรรมยิ้มไหว้ และสรุปผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า 1) นักเรียนได้มีการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองดีขึ้น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีกตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อย เคารพผู้ใหญ่ ทำให้เป็นที่พึงพอใจของคณะผู้วิจัยและผู้ปกครอง ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 2) พบว่า จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของคณะผู้วิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา ในวงรอบที่ 1 กับวงรอบที่ 2 พบว่า คณะผู้วิจัยมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น 0.85 และ 3) พบว่า จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา ในวงรอบที่ 1 กับวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น 0.94

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการหนีเรียน มาโรงเรียนไม่ตรงเวลา ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น พุดจาไม่ไพเราะ พุดจาไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย แต่งกายไม่ถูกระเบียบ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ขาดความรับผิดชอบในการทำงานนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพผู้ใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูยังไม่มีความสนใจในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยัน ผันพลี (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนเซนต์ยอแซฟศรีสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเซนต์ยอแซฟศรีสงคราม ต้องได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเนื่องจากนักเรียนส่วนมากยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ นักเรียนพุดคุยและส่งเสียงดังในขณะที่ครูสอน ไม่สนใจครู ไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยสนใจในการศึกษาเล่าเรียนและยังขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและบุคคลอื่น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สุภาวรรณ ยาทองไทย (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองโพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เขต 1 และสังวาลย์ ลิทธิวงศ์ (2555, หน้า 111) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2. แนวทางพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 คือกิจกรรม 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเช้าวันใหม่ 2) กิจกรรมพบพระพบธรรม 3) กิจกรรมยิ้มให้หัว ทักทาย 4) กิจกรรมคนดีศรีท่าสงคราม 5) โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ 6) กิจกรรมบอกเตือน เพื่อนสอนกัน จากการจัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา ทั้ง 2 วงรอบ เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา ให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีกตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อย เคารพผู้ใหญ่ได้จริง สอดคล้องกับ สุริยงค์ วงศ์บุตร (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนาสันทนพิทยาสรรค์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ก่อนดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีวินัยและด้านความประหยัด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านความซื่อสัตย์สุจริตและความเมตตากรุณา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง หลังดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง ส่วนด้านความซื่อสัตย์สุจริตและความเมตตากรุณา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่านักเรียนพฤติกรรมดีขึ้นในทุกด้าน และจากการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน พบว่าการจัดพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสมดี ควรดำเนินการต่อไปให้ต่อเนื่อง ผลการประเมินกลยุทธ์พบว่า ทุกกลยุทธ์มีความเหมาะสมดี แต่ต้องนิเทศกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์เห็นได้ว่า กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีและรักษาดินแดนประสบผลสำเร็จ และนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดรองลงมาคือ กิจกรรมอบรมศีลธรรมเยาวชน กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมธนาคาร โรงเรียนตามลำดับ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สุภาวรรณ ยาทองไทย (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองโพธิ์วังโน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 และนิยม บุญมีทองอยู่ (2556, หน้า 164-167) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชาพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จากการวิจัยครั้งนี้ ได้จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชาพิทยาคม การศึกษาดูงานโรงเรียนตัวอย่าง การอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมี 9 กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรม หน้าเสาธง กิจกรรมการออม กิจกรรมตักบาตรทำบุญด้วยใจ กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมแต่งกายดีมีวินัย กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสังคม กิจกรรมการเดินทางเป็นระเบียบ กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย และกิจกรรมอบรม ในวันศุกร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้

3. ผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา และสรุปผลการดำเนินกิจกรรมพบว่า กิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเช้าวันใหม่ กิจกรรมพบพระพบธรรม กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมคนดี ศรีท่าสงคราม โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน สามารถพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนท่าสงครามวิทยา ให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีกตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อย เคารพผู้ใหญ่ ได้ ซึ่งผู้คณะผู้วิจัยและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คณะผู้วิจัยเห็นควรให้มีการพัฒนาต่อไป โดยในที่ประชุมเห็นควรให้มีการใช้กิจกรรม 4 กิจกรรม คือ 1)กิจกรรมเช้าวันใหม่ 2) กิจกรรมพบพระพบธรรม 3) กิจกรรมยิ้มไหว้ ทักทาย และ 4) กิจกรรมบอกเตือน เพื่อนสอนกัน เพราะกิจกรรมเหล่านี้นักเรียนจะต้องปฏิบัติเป็นประจำ จึงจะเกิดค่านิยมหลักที่เหมาะสม สรุปผลการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในวงรอบที่ 1 และ ในวงรอบที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา โดยจัดกิจกรรมพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนท่าสงครามวิทยา 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเช้าวันใหม่ กิจกรรมพบพระพบธรรม กิจกรรมยิ้มไหว้ ทักทาย กิจกรรมคนดี ศรีท่าสงคราม โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และกิจกรรมบอกเตือน เพื่อนสอนกัน และสรุปผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า นักเรียนได้มีการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองดีขึ้น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีกตัญญูพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อย เคารพผู้ใหญ่ ทำให้เป็นที่พึงพอใจของคณะผู้วิจัยและผู้ปกครอง ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมนั้นพัฒนาให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ เสียสละ รู้จักกตัญญูต่อผู้ปกครอง มีกิริยานอบน้อม อ่อนโยน มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน สอดคล้องกับ สุริยัน พันพลี (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทัศนศึกษาโรงเรียนเซนต์ยอแซฟศรีสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาค้นคว้าคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองในความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือความซื่อสัตย์ สุจริต รองลงมา คือ ความมีระเบียบวินัยและความกตัญญูต่อบุคคล ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือความพอประมาณและการประหยัดอดออม และ สุภาวรรณ ยาทองไทย (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองโพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย และความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยครูผู้ปกครองและนักเรียนประเมินตนเองพบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สัจฉาวัลย์ สิทธิวงศ์ (2555, หน้า 111) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการ การพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ยั่งยืน
- 1.2 การดำเนินการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน ควรมีระยะเวลาในการดำเนินการและการวัดและประเมินผลพอสมควร เพราะเป็นการแสดงออกที่เกิดจากเจตคติของนักเรียน
- 1.3 การดำเนินการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนควรมีการติดตามและประเมินผลในทุกๆ ปีการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชุมชนต่อการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.2 ควรพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียนเพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: คูรุสภาลาดพร้าว.
- จันทร์อรุณ พนาลัย. (2550). *การพัฒนาพฤติกรรม จริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จำเนียร จวนตะกุล. (2548). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตระเจริญกุล. (2551). *การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- นันทพร เชื้อคำ และคณะ. (2555). *บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- นิยม บุญมีทองอยู่. (2556). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข่าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2553). *คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพฯ: เอ พี กราฟิเคิลดีไซน์และการพิมพ์.